

บทบาทของภาคประชาสังคมในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

นางสาวเชิญพร คงมา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทสาขาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวารสารสนเทศ ภาควิชาวารสารสนเทศ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE ROLE OF CIVIL SOCIETY IN INTERNET CONTENT REGULATION

Miss Chernporn Kongma

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Journalism and Information

Department of Journalism

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2008

Copyright of Chulalongkorn University

510398

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทบาทของภาคประชาสังคมในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

โดย

นางสาวเชิญพร คงมา

สาขาวิชา

วารสารสนเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ชาติประเสริฐ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตรทัศน์ ผักเจริญผล)

เชิญพร คงมา : บทบาทของภาคประชาสังคมในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต.

(THE ROLE OF CIVIL SOCIETY IN INTERNET CONTENT REGULATION)

อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต, 308 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์และนโยบาย บทบาทการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต และปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของภาคประชาสังคมที่ทำการศึกษารวม 8 องค์กร ซึ่งการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบกับการศึกษาเอกสาร

ผลการศึกษาพบว่า ด้านวัตถุประสงค์และนโยบายขององค์กรภาคประชาสังคม ไม่ได้เน้นที่การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต แต่เน้นการทำงานเชิงสังคม ซึ่งในภาพรวมแต่ละองค์กรมีวัตถุประสงค์และนโยบายการทำงานที่แตกต่างและคล้ายคลึงกัน

ด้านการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต พบว่าองค์กรภาคประชาสังคมที่ทำการศึกษามีบทบาทในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตใน 2 แนวทางหลัก คือ 1) การปกป้องเด็กและเยาวชนจากเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว มูลนิธิกระจกเงา สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว และมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก 2) การส่งเสริมสิทธิเสรีภาพและการแสดงออกบนอินเทอร์เน็ต ได้แก่ คณะกรรมการณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ กลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย และเครือข่ายพลเมืองเน็ต

องค์กรในภาคประชาสังคมที่มีความแตกต่างกันใน 2 แนวทาง มีบทบาทในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตที่แตกต่างกัน โดยองค์กรภาคประชาสังคมในแนวทางการปกป้องเด็กและเยาวชนจะเน้นบทบาทในการรณรงค์สร้างความตระหนักรู้เรื่องสื่ออินเทอร์เน็ต การเฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี การสร้างเครือข่ายการทำงานกับภาครัฐและภาคประชาสังคมอื่น ๆ และการขับเคลื่อนทางนโยบาย

ส่วนองค์กรภาคประชาสังคมในแนวทางการส่งเสริมสิทธิเสรีภาพและการแสดงออกบนสื่ออินเทอร์เน็ต จะเน้นบทบาทด้านการรณรงค์สร้างความตระหนักรู้เรื่องสิทธิเสรีภาพสื่ออินเทอร์เน็ต และการขับเคลื่อนทางกฎหมายและนโยบายที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของภาคประชาสังคมในภาพรวมพบว่า ปัญหาที่สำคัญ คือ เงินทุน ความร่วมมือของภาครัฐและภาคส่วนต่างๆ ในสังคม บุคลากร ความตระหนักรู้เรื่องสิทธิเสรีภาพสื่ออินเทอร์เน็ตในสังคมไทย และการสื่อสารภายในกลุ่ม

ภาควิชา.....วารสารสนเทศ..... ลายมือชื่อนิสิต..... ใช้บุญพร คงมา
สาขาวิชา.....วารสารสนเทศ..... ลายมือชื่ออ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก พิรงรอง รามสูต
ปีการศึกษา.....2551.....

4985075028 : MAJOR JOURNALISM AND INFORMATION

KEYWORDS : INTERNET CONTENT REGULATION / CIVIL SOCIETY

CHERNPORN KONGMA: THE ROLE OF CIVIL SOCIETY IN INTERNET CONTENT
REGULATION. THESIS PRINCIPLE ADVISOR: ASSISTANT PROFESSOR
PIRONGRONG RAMASOOTTA, Ph.D., 308 pp.

The objectives of this research are to study the following: objectives, policy and role of civil society in Internet content regulation as well as problems and obstacles facing the selected civic organizations in their work. The study is qualitative in nature using in-depth interviews and documentary research.

The study finds that the selected civic organizations do not have the objectives to develop technological means for Internet content regulation but emphasize social approaches in their work. Two types of these social approaches are viable: 1) protection of children and youth from inappropriate materials; 2) promotion of freedom of expression and communication rights on the Internet. The organizations that take the former approach include Internet Foundation for the Development Thailand, Family Network Foundation, The Mirror Foundation, National Institute for Child and Family, and Foundation for Child Development while those that take the latter approach include Campaign for Popular Media Reform (CMPR), Freedom Against Censorship Thailand (FACT) and Thai Netizen Network.

Those that assume the approach of child protection take these main roles in Internet content regulation – building awareness about the Internet, monitoring for Internet-related risks, networking with other civic partners and with official authorities in mobilizing at policy level.

Meanwhile, those civic organizations which assume the approach of promotion of freedom of expression and communication rights take these main roles in Internet content regulation – building awareness about the above rights on the Internet, movements to rally for or against laws and policies that affect rights and freedom of expression, as well as networking with other partners in the civil society.

As for problems and obstacles in these civic organizations' line of work, these problems are found in respective order of importance: finance, cooperation from the state and other sectors in society, personnel, awareness about rights and freedom in Thai society, and internal communication within the group or organization.

Department : Journalism

Student's Signature *Chernporn K.*

Field of Study : Journalism and Information

Principal Advisor's Signature *Pirongrong Ramasootta*

Academic Year : 2008

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบคุณบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของวิทยานิพนธ์นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ครูผู้ซึ่งกรุณาเสียสละเวลาอันมีค่ายิ่งในการให้คำปรึกษา คำแนะนำ และช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมลชาติประเสริฐ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ให้คำแนะนำ กำลังใจ และคอยกระตุ้นเตือนผู้วิจัยให้ทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จ ตลอดจนผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตรทัศน์ ผักเจริญผล ที่กรุณาสละเวลามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่กรุณาสละเวลาให้สัมภาษณ์ และให้ข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่การทำวิทยานิพนธ์ ขอบพระคุณคุณศรีดา ตันทะอธิพานิช คุณอัญญาอร พานิชพิ้งรัต คุณสุภิญญา กลางณรงค์ คุณอาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล คุณเอกลักษณ์ หลุ่มชมแข คุณกรรณก สำเนากลาง ที่คอยช่วยเหลือและให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยทุกครั้งเมื่อผู้วิจัยมีปัญหา

ขอขอบคุณอาจารย์พรราชสีมา ภูกลาง พี่ทรงศรี โพธิสวัสดิ์ พี่ ดร.ศศิธร ยุวโกศล พี่พิมลพรรณ ไชยนันท์ พี่บัณฑิต จำรูญวงศ์สกุล นิดา หมอชาติ พี่สิทธิชัย สาตราวหา ที่เป็นครอบครัว JR ที่อบอุ่น และมีเสียงหัวเราะอยู่เสมอ ทั้งยังคอยช่วยเหลือ แนะนำ และให้กำลังใจผู้วิจัยตลอดมา รวมทั้งเพื่อนๆ ในภาค ภาครดี ดวงนภา เขมทัต พิพิธนาบรรณ วิภิจ คุณะมณี สุปรียา กลิ่นสุวรรณ พรรณทิวา จันท์สกุล มณฑุทัย ลิขิตธรรมนิตย์ วิชญวานี ชุณย์ เจนติมา เกษมวิชญ์ ประไพพรรณ ศุกระศรี และเพื่อนๆ ร่วมรุ่น ที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจ นอกจากนี้ขอบคุณเพื่อนๆ น้อง ๆ น้ำพุ 4 และเพื่อนๆ ธรรมศาสตร์ รวมทั้ง เพื่อนๆ ที่โรงเรียนสวนกุหลาบนนท์ ที่คอยถามไถ่และให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอ

ขอบคุณทวิพัฒน์ ภูทอง และครอบครัวที่คอยดูแล ช่วยเหลือ และให้กำลังใจเสมอ

สุดท้ายขอกราบขอบพระคุณคุณสุพจน์ และคุณนิศาวัฒน์ คงมา ที่ดูแลผู้วิจัยด้วยความรักความเข้าใจ และให้การสนับสนุนในการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ให้กำลังใจ และเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้วิจัยทำวิทยานิพนธ์นี้จนสำเร็จได้ด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ	ฎ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1) คำถามวิจัย.....	6
2) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
1) แนวคิดเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต	7
2) แนวคิดเกี่ยวกับความเสี่ยงบนอินเทอร์เน็ต	9
3) แนวคิดเรื่องการทำกับดักเนื้อหาอินเทอร์เน็ต.....	14
4) แนวคิดเรื่องการทำกับดักเนื้อหาอินเทอร์เน็ตโดยภาคประชาสังคม	23
5) แนวคิดเรื่องเสรีภาพในการแสดงออก และการเซ็นเซอร์ (Censorship)	25
6) แนวคิดเรื่องประชาสังคม (Civil Society).....	28
7) แนวคิดเรื่องการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ (New Social Movement)	32
8) แนวคิดเรื่องกลุ่มผลประโยชน์ (Interest groups)	35
9) นโยบายสาธารณะ (Public Policy)	37
10) การรณรงค์ (Campaign)	38
11) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	40
12) นิยามศัพท์	43
13) กรอบแนวคิด	44
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	45
1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	45
2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	48

	หน้า
3) การเก็บรวบรวมข้อมูล	49
4) การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล.....	50
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	51
1) ความเป็นมา วัตถุประสงค์ นโยบายการทำงาน บทบาทในการกำกับดูแลเนื้อหา อินเทอร์เน็ต และปัญหาและอุปสรรคขององค์กรภาคประชาสังคม	
1. มุลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย	52
2. มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว	91
3. มูลนิธิกระจกเงา.....	112
4. สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว	130
5. มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก	140
6. คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ	147
7. กลุ่มเครือข่ายเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์.....	158
8. เครือข่ายพลเมืองเน็ต	191
2) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของภาคประชาสังคมต่อการกำกับดูแลเนื้อหา อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย	210
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	226
1) สรุปผลการวิจัย.....	226
2) อภิปรายผล	234
3) ข้อจำกัดในการวิจัย	246
4) ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	247
รายการอ้างอิง	248
ภาคผนวก	251
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	308

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงความถี่ของการจัดกิจกรรมให้ความรู้และจำนวนผู้ผ่านการอบรมจากกิจกรรมของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2548-พ.ศ.2551	57
2 แสดงความถี่ในการจัดอบรมให้ความรู้และจำนวนผู้ผ่านการอบรมของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2548-พ.ศ.2551.....	59
3 แสดงจำนวนผู้ผ่านการอบรมจากกิจกรรมให้ความรู้ของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย ตั้งแต่ พ.ศ.2548-พ.ศ.2551.....	59
4 แสดงจำนวนผู้ผ่านการอบรมให้ความรู้ของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทยใน 6 ภูมิภาค ตั้งแต่ พ.ศ.2548-พ.ศ.2551.....	60
5 แสดงความถี่ของการจัดเวทีเสวนา และการสัมมนา และจำนวนของผู้เข้าร่วมตั้งแต่ปี พ.ศ.2549-พ.ศ.2550	62
6 แสดงกิจกรรมการจัดเวทีเสวนา และงานสัมมนาที่จัดขึ้นโดยมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย ตั้งแต่ปีพ.ศ.2549-พ.ศ.2550	62
7 แสดงวันเวลาและสถานที่ในการจัดงานมหกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตปลอดภัยและสร้างสรรค์..	65
8 แสดงรายละเอียดสื่อให้ความรู้ของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย.....	67
9 แสดงจำนวนโรงเรียนต้นแบบอินเทอร์เน็ตปลอดภัยของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย.....	82
10 แสดงการเข้าร่วมกิจกรรมการให้ความรู้เรื่องอินเทอร์เน็ตของเครือข่ายครอบครัวเผ่าระวางสร้างสรรค์สื่อ.....	95
11 แสดงบทความในประเด็นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของกลุ่มเด็กและเยาวชน.....	118
12 แสดงประเภทของเว็บไซต์ที่ได้รับแจ้งจากประชาชนและสมาชิกของศูนย์เผ่าระวางภัยทางเทคโนโลยี	126
13 แสดงรายละเอียดห้องทดลองเชิงปฏิบัติการเคลื่อนที่การจัดระดับความเหมาะสมของอินเทอร์เน็ต	132
14 แสดงผลการจัดระดับความเหมาะสมของเว็บไซต์โดยใช้ทฤษฎีสามัญสำนึก: ชาว เทา ดำจากห้องทดลองเชิงปฏิบัติการ.....	133
15 แสดงผลการจัดระดับความเหมาะสมของเว็บไซต์โดยใช้เกณฑ์ที่ร่วมกันพิจารณาระดับความเหมาะสมของเว็บไซต์.....	134
16 แสดงเกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสมของเว็บไซต์โดยการนิยามสีขาว เทา ดำ จากห้องทดลองเชิงปฏิบัติการเคลื่อนที่การจัดระดับความเหมาะสมของอินเทอร์เน็ต	134

ตารางที่	หน้า
17 แสดงเกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสมของเว็บไซต์โดยการนิยามคำ: เพศ ภาษา ความ รุนแรง จากห้องทดลองเชิงปฏิบัติการเคลื่อนที่การจัดระดับความเหมาะสมของอินเทอร์เน็ต.....	136
18 แสดงเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินระดับความเหมาะสมของเกมคอมพิวเตอร์ในแต่ละระบบ.....	138
19 แสดงการจัดประชุมหารือเรื่องการจัดตั้งองค์กรเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคด้านสื่อในประเทศไทย...	143
20 แสดงงานสัมมนาของคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อที่จัดร่วมกับเครือข่ายภาควิชาการ...	151
21 แสดงคำถามและคำตอบการยื่นคำร้องขอทราบข้อมูลเกี่ยวกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร.....	178
22 แสดงเว็บไซต์ที่ถูกลบออกโดยกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.....	188
23 แสดงแนวทางการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตของภาคประชาสังคม	226
24 แสดงวัตถุประสงค์และนโยบายขององค์กรภาคประชาสังคม.....	227
25. แสดงการใช้กลไกที่มีอยู่เดิมในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตขององค์กรภาคประชาสังคม	235
26. แสดงการใช้กลไกการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตขององค์กรภาคประชาสังคมในแนวทาง ส่งเสริมสิทธิเสรีภาพและการแสดงบนสื่ออินเทอร์เน็ต.....	239

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 สัญลักษณ์มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย.....	53
2 งานมหกรรมอินเทอร์เน็ตปลอดภัยและสร้างสรรค์ครั้งที่ 3.....	66
3 งานมหกรรมอินเทอร์เน็ตปลอดภัยและสร้างสรรค์ครั้งที่ 3.....	66
4 เว็บไซต์เครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์ www.thaisafenet.org	74
5 สัญลักษณ์มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว.....	79
6 สัญลักษณ์เครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ.....	93
7 เว็บไซต์ www.familymediawatch.org	96
8 หน้าเว็บเพจรับแจ้งเหตุสื่อไม่เหมาะสม.....	101
9 กระตุ้แจ้งเว็บไม่เหมาะสมในเว็บบอร์ด.....	102
10 แผ่นพับประชาสัมพันธ์เครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังสร้างสรรค์สื่อ.....	103
11 แผ่นพับประชาสัมพันธ์เครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังสร้างสรรค์สื่อ.....	103
12 ใบสมัครเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ.....	104
13 เว็บไซต์มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว www.familynetwork.or.th	104
14 สัญลักษณ์ดาวนิโกลดใบสมัครสมาชิกโครงการครอบครัวเฝ้าระวังสร้างสรรค์สื่อบนเว็บไซต์ www.familynetwork.or.th	105
15 สัญลักษณ์มูลนิธิกระจกเงา.....	112
16 สัญลักษณ์ศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์.....	113
17 เว็บไซต์ศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์ www.backtohome.org	117
18 เว็บไซต์มูลนิธิกระจกเงา www.mirror.or.th	118
19 สัญลักษณ์ศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี (IT WATCH).....	122
20 หน้าแรกเว็บไซต์ศูนย์เฝ้าระวังเทคโนโลยี www.thaiitwatch.com	124
21 ส่วนแจ้งเหตุเนื้อหาอินเทอร์เน็ตที่ไม่เหมาะสมบนเว็บไซต์ www.thaiitwatch.com	125
22 หน้าเพจสำหรับลงทะเบียนสมัครอาสาสมัครศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี.....	127
23 สัญลักษณ์มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก.....	140
24 สัญลักษณ์แผนงานสื่อสุขภาพเยาวชน (สสย.).....	141
25 การชุมนุมภายใต้สโลแกน "เสรีภาพการสื่อสาร ไม่ใช่อาชญากรรม" หน้าอาคาร ESCAP ที่ ทำการสนประชาชาติในวันที่ 8 สิงหาคม 2550.....	154
26 การชุมนุมภายใต้สโลแกน "เสรีภาพการสื่อสาร ไม่ใช่อาชญากรรม" หน้าอาคาร ESCAP ที่ ทำการสนประชาชาติในวันที่ 8 สิงหาคม 2550.....	154

ภาพที่	หน้า
27 สติ๊กเกอร์ Freedom Against Censorship Thailand.....	162
28 ซีดีซอฟต์แวร์หลบเลี่ยง "Beat the Censors, Unblock ICT!	163
29 ปกคู่มือสำหรับบล็อกเกอร์และผู้คัดค้านในโลกไซเบอร์.....	164
30 การชุมนุมเพื่อสร้างกระแสต่อต้านการบล็อกเว็บไซต์ วันที่ 9 มิถุนายน 2550 หน้าศูนย์การค้า คำพันธุพิทยพลาซ่า	167
31 การชุมนุมเพื่อสร้างกระแสต่อต้านการบล็อกเว็บไซต์ วันที่ 9 มิถุนายน 2550 หน้าศูนย์การค้า พันธุพิทยพลาซ่า	167
32 การชุมนุมภายใต้สโลแกน "เสรีภาพการสื่อสาร ไม่ใช่อาชญากรรม" หน้าอาคาร ESCAP ที่ ทำการสนพระราชชาติในวันที่ 8 สิงหาคม 2550	168
33 หน้าแรกของเว็บไซต์ของกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย.....	170
34 สัญลักษณ์เชื่อมโยงไปสู่หน้าเว็บเพจร่วมลงชื่อสนับสนุนเพื่อให้รัฐยุติการปิดกั้นเนื้อหา บนอินเทอร์เน็ต.....	172
35 เว็บไซต์ http://thailand.ahrchk.net/fact_petition/ สำหรับลงชื่อสนับสนุนกลุ่มเสรีภาพ ต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย.....	173
36 หน้าเว็บไซต์ http://gopetition.com/online/19589 สำหรับลงชื่อสนับสนุนกรณีการเรียกร้อง ความรับผิดชอบจากนายเทพไทและพรรคประชาธิปัตย์.....	174
37 ตัวอย่างเนื้อความการลงชื่อสนับสนุนกรณีการเรียกร้องความรับผิดชอบจากนายเทพไท และพรรคประชาธิปัตย์ บนเว็บไซต์ http://gopetition.com/online/19589	175
38 สัญลักษณ์ "เปิดเน็ต เปิดใจ" ที่เชื่อมโยงไปสู่หน้าเว็บเพจร่วมลงชื่อสนับสนุนกรณีการ ขอเรียกร้องความรับผิดชอบจากนายเทพไท เสนพงศ์ และพรรคประชาธิปัตย์.....	175
39 สัญลักษณ์เครือข่ายพลเมืองเน็ต.....	192
40 งานเวทีเสวนาโต๊ะกลมเรื่อง "สิทธิพลเมืองเน็ตและเสรีภาพสื่อ ออนไลน์: ปัญหาข้อท้าทายและ ทางออกที่ควรจะเป็น" วันที่ 2 ธันวาคม 2551.....	196
41 งานเวทีเสวนาโต๊ะกลมเรื่อง "สิทธิพลเมืองเน็ตและเสรีภาพสื่อ ออนไลน์: ปัญหาข้อท้าทายและ ทางออกที่ควรจะเป็น" วันที่ 2 ธันวาคม 2551.....	196
42 งานเสวนาการเมืองกับโลกออนไลน์.....	197
43 ภาพตัวแทนกลุ่มเครือข่ายพลเมืองเน็ตยื่นหนังสือข้อเสนอเกี่ยวกับนโยบายการกำกับดูแลสื่อ อินเทอร์เน็ตและวิทยุชุมชนต่อนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี	204
44 หน้าเว็บเพจรวบรวมข่าวกรณีการจับกุมนายสุวิชา ทำค้อ.....	206
45 เว็บไซต์เครือข่ายพลเมืองเน็ต www.thainetizen.org	207

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	แสดงปริมาณผู้ผ่านการอบรมในกิจกรรม 11 รูปแบบของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 – พ.ศ. 2551.....	58
2	แสดงจำนวนผู้ผ่านการอบรมของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2548-2551	60
3	แสดงจำนวนผู้ผ่านการอบรมให้ความรู้ของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทยใน 5 ภูมิภาค ตั้งแต่ พ.ศ.2548 – พ.ศ. 2551	61